

Kapitalismin mallimaa USA on toiminut syksyn kriisissä jokseenkin ällistytävällä tavalla, jo alkuvaiheessa. *Markus Bunders* tiivistä Hesarin Vieraskynä-palstalla (14.9.) näin:

”Heinäkuussa liittovaltio joutui antamaan lupauksen, että se viime kädessä vastaa kahden kotimaisen asuntoluottojätin vastuista. Käytännössä tämä tarkoitti Yhdysvaltojen valtionvelan kaksinkertaistumista yhdes- sä yössä; kotitalouksien velkojen sosialisointia sellaisessa mitassa, että vastaavaa olisi vaikea uskoa edes pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa.”

Yksi kohta tässä Bunders-sitaatissa kiinnitti erityisesti huomiota: ”kotitalouksien velkojen sosialisointia”. Miten niin Fannie Mae - ja Freddie Mac -asuntoluottoyhtiöiden sosialisointi merkitsi kotitalouksien velkojen ottoa valtiolle?

Jenkkien asuntoluottosysteemi on suomalaisin silmin todella ihmeellinen. Toimittaja *Jukka Sjöstedt* nimittäin raportoi YP:lle seuraavaa:

”Financial Times kertoi (18.8.) tuoreita kuulumisia Amerikan asuntomarkinoilta. Talo+tontti-kiinteistöjen hintatasot lienevät laskeneet noin 20 prosenttia vuoden 2006 korkeuksista, ja laskun odotetaan jatkuvan.

Kun hinnat ovat alkaneet ale-

ta, ihmiset ovat ruvenneet palauttamaan avaimia. USA:ssa perheiden kiinneluotot on järjestetty kuin osakkaan asema rajoitetun vastuun osakeyhtiösä. Velallinen vastaa lainastaan kiinteistöllä. Jos hän ei suoriudu lainakuluista, hän jättää vakuuden eli talo+tontti-kiinteistönsä lainanantajalle. Ja asia on selvä. Häneltä ei tulla perimään velan loppuja. Nyt kun asuntojen hinnat laskevat, yhä useampi harkitsee avainten palauttamista varsinkin, jos projekti on uusi eikä asuja-velallinen ole kerinnyt juurikaan luottoansa lyhentää.

Suomessahan häneltä ja hänen takaajiltaan perittäisiin saamia lähes ikuisesti, vaikka luoton kohde – asunto – olisi siivosti palautettu luottottajalle. Ei Amerikassa. Siellä pikkumiehen, jopa mustan, asema on kuin minikä tahansa toimijan. Hän vastaa vain talonsa riskillä, kuten (limited) osakeyhtiön osakas menettää vain panostamansa osakepääoman verran. Tämä limited-instituutio syntyi halusta rohkaista luotonottoa. Toteutunut kysynnän vahvistuminen loi innovaatioita rahan lisäämiseksi, Snellmanin sanoin kierronvälineiden lisäystä.

Jenkkien systeemi on siis ihan toinen kuin meidän kuri- ja pakotyöinstituutiot, mukaan lukien tosiasiallinen velkavankeus. Näistä instituutioeroista ei meillä hiiskuta. Kuitenkin kaikkiin toimituksiin tulee mm. Financial Times. Sitä saa ihan noutamalla hotellien auloista Suomessa. Nettiosoitteessa kuten youwalkaway.com opastetaan avainten palautusta. Tämä kilisevä posti

eli *jingle mail* vapauttaa velallisen ja luottotappio jää vahvemman eli pankin murheeksi.”

Vapaaherra Johan Ulrik Sebastian *Gripenbergin* (1795–1869) ensimmäinen avioliitto päättyi, kun vaimo Beata kuoli 39-vuotiaana. Vuonna 1842 Gripenberg solmi avioliiton palvelijattarensa, 24-vuotiaan satulasepän tyttären Maria Lovisan kanssa – vain päivää ennen kuin tämä synnytti esikoisensa. Maria Lovisan kanssa vapaaherra sai yhdeksän lasta. Heistä kaikista tuli myöhempien aikojen nimekkäitä fennomaaneja, joukossa seinaattori, valtioneuvos, kirjailija, sotilas, naisasianainen – ja arkkitehti Sebastian Gripenberg, josta Sirpa Haila on julkaissut elämäkerran nimellä ”Suomalaisuutta rakentamassa” (SKS 1998).

Vapaaherra Johan Ulrik Sebastianin tarinaa Kari Rydman kommentoi Aamulehden sunnuntai-liitteessä (25.5.) näin:

”Gripenbergin elämä olisi sinänsäkin romaanin tai elokuvan aihe. Kun siihen lisäksi liittyy näin puhkiromanttinen rakkaustarina, luulisi, että kirjailijat ja ohjaajat olisivat jo kauan sitten rynnänneet riemusta kiljuen aiheen kimppuun. Ehkäpä esteenä on ollut yhäkin menestyvää sukua kohtaan osoitettu hienotunteisuus. Ja saattoihan olla niinkin, että epäsäätyisestä avioliitosta ei muinoin kehdattu melskata, vaikka meinattiinkin. Ajat ja arvot ovat kuitenkin jo muuttuneet. Taiteilijat, tässä teille esikuvallisen hieno aihe!”

Niin on! Sosiologin intuitio nimittäin sanoo lisäksi, että tarinassa on pätkinänkuoressa kaikkien nousevien liikkeiden sosiaalisen dynamiikan keskeinen piirre, joka vetää vanhan yläluokan jäseniä uuden liikkeen pyörteisiin. Tässä tapauksessa aatelismies nai toiseksi vaimokseen (ensimmäinen oli serkku, jonka kanssa saaduista kahdeksasta lapsesta pieninä kuoli viisi) nuoren, kauniin ja fiksun kansannaisen, jonka synnyttämät yhdeksän lasta elivät kaikki aikuisiksi ja niitäivät kosolti fennomaanisia laakereita. Rydmanin kolumnin otsikko (”Piiasta vapaaherrattareksi”) kertoo paljon – ja symbolisella tasolla: Johan Ulrik Sebastian nai Suomi-neidon!

”Suomessa on auktoriteettiä uskoa ja sitten meillä toisaalta on heravihaa. Se on kummallinen riskitiriita. Meillä on perusvahva demokraattinen eetos tässä maassa, koska me olemme kaikki jollakin tavalla torppareita. Herrat ovat olleet pieni porukka jossakin kaukana. Sitten on ollut tämä kansan sivistysprojekti, joka leimasi varsinkin 1800-lukua, mutta jatkui tietysti paljon pitempään. Suomen kansa luotiin ylhäältäpäin: ihmisille kerrottiin, että he ovat suomalaisia, ja mitä siihen kuuluu ja piti kuulua – ja mitä missään nimessä ei. Sitä lukkarinoppia vastaan Seitsemät veljekset ja muut tappelivat. Kyllä se on jättänyt arpensa, luonut ajatusta, että meissä on jotain vikaa, että me ei kelvata. Myöhemmin tähän valmiiseen maaperään on ollut helppo tuoda aina uusia kasvatus- ja kitkemisprojekteja, sellaisiakin isoja

ongelmia kuin suomalaiset juomatavat, suomalainen puukeutuminen, suomalainen ulkonäkö, suomalainen mies tai vaikka suomalainen englanninkielen aksentti. Tätä suomalaisen kelpaamattomuuden historiaa, joka periytyy juuri tähän ruotsinkielisen yläluokan johdolla käynnistettyyn kansansivistysprojektiin, on kierrätetty yhä uusissa muodoissa, mutta nyt siitä vihdoin tuntuisi olevan puhuttu poissa.” (*Saska Snellman* Mika Hannulan kirjassa ”Suomalaisuudesta – erään sukupolven tarina”, niin & näin -lehden kirjasarja 2007, s. 109)

Ilkka Remeksen uusin kirja ”Pyörre” (WSOY 2008) tuli myyntiin perjantaina 26.9. ja pakko se oli heti lukea. Tämä kommentti on kirjoitettu syyskuun lopulla, joten tietoa ei ole, mitä YP-vitosen ilmestymiseen mennessä on tapahtunut. Olin kovasti hämmästynyt, jos Remeksen kirja ei olisi tänä väliaikana jo ehtinyt virittää aivan uudenlaista tapaus Estonian jälkipuintia, sen verran vahva dokumentaarinen pohja Remeksen tarinalla on (kuten kirjan liitteet osoittavat). Aiemmin Remeksen kirjoissa kylmä viima on aika usein puhaltanut idästä, mutta nyt hallan vaara tulee lännestä – Ruotsista. Ilman Venäjää ei tosin nytkään selvitä, kuten pieni sitaatti opuksesta (s. 408) osoittaa:

”Itään... Pelkkä sana sai Bengtssonin sävähtämään. Suomalaiset pelkäsivät Venäjää ja olivat pelostaan suorastaan mustasukkaisia – luulivat, että heillä oli siihen yksinoikeus, ettei

kellään muulla ollut samanlaisia pelkoja, vaikka tosiasiaa ruotsalaiset pelkäsivät Venäjää paljon kiihkeämmin.

Bengtsson oli kerran analysoinut avoimesti asiaa Railon kanssa mökkisaunan lauteilla Mäntyharjulla. He olivat tulleet siihen tulokseen, että ruotsalaisten Venäjä-pelko oli patologista, traumaattista. Suomalaiset olivat kohdanneet venäläiset sodassa silmästä silmään, he tunsivat silloiset vihollisensa ja olivat eläneet näiden kanssa pakollisissa symbioosisa kymmenet vuodet. Ruotsille Venäjä oli myyttisempi ja käsittämättömämpi, ja se jos mikä lisäsi huolta.”

Stakesin ja KTL:n fuusioneuvottelut ovat olleet käynnissä viime keväästä lähtien. Nyt syksyllä ne ovat edenneet vaiheeseen, jossa päätetään uuden laitoksen organisaatiosta ja eri toimintojen sijoittumisesta siihen. Pääosin menno on ollut sopuisaa, mutta tiukkojakin intressikiistoja on ilmennyt. Niissä vanhat 60-lukulaiset sotaratsut ovat paikoin korskuineet. Eräänkin puhelun kuultiin päättyvän sanoihin ”*pidetään barrikadivalmius yllä*” – tosin hyväntuulisesti sanottuna.

”Olisi koomista, jos jalkapalloseurat Espoon Honka, Käpylän Pallo ja Töölön Vesa julistautuisivat yhdistyessään huippuseuraksi, joka haastaa vuonna 2020 Liverpoolin.” (*Kari Uusikylä*; sitaatti löytyy tässä YP:n numerossa olevasta Kaarina Mönkkösen artikkelista s. 538.)